

Agendapunt commissie:

steller	telefoonnummer	email
Linda van Hees	0402083575	linda.van.hees@valkenswaard.nl
agendapunt	kenmerk	datum raadsvergadering
	2021-174418	16 december 2021
portefeuillehouder		
Wethouder Geldens		
onderwerp		
Transitievisie Warmte		
aan de gemeenteraad		

Aan de raad,

A. Samenvatting

In het Klimaatakkoord is afgesproken dat we in Nederland gaan stoppen met het gebruik van aardgas. Hiervoor moeten alle gemeenten uiterlijk eind 2021 een Transitievisie Warmte hebben vastgesteld. Met het opstellen van de Transitievisie Warmte wordt beoogd de warmtetransitie binnen onze gemeente gecontroleerd, transparant en gepland te laten verlopen. Ook in Valkenswaard zullen we tussen nu en 2050 het aardgas vervangen door duurzame warmte. Dat doen we buurt voor buurt. Samen met inwoners, bedrijven en maatschappelijke partners gaan we als gemeente op zoek naar de beste oplossingen voor een duurzaam Valkenswaard. Dit is een Valkenswaard waar onze én volgende generaties een prettige en leefbare toekomst hebben. In deze *Transitievisie Warmte* stippelen we het pad uit naar een duurzame warmtevoorziening.

B. Voorgesteld besluit

1. De Transitievisie Warmte vast te stellen.
2. Herijking van de Transitievisie Warmte iedere 5 jaar uit te voeren.

C. Inleiding

In Nederland gaan we stoppen met het gebruik van aardgas. Ook in Valkenswaard zullen we tussen nu en 2050 het aardgas vervangen door duurzame warmte. Dat doen we buurt voor buurt. Samen met inwoners, bedrijven en maatschappelijke partners gaan we als gemeente op zoek naar de beste oplossingen voor een duurzaam Valkenswaard. In deze *Transitievisie Warmte* stippelen we het pad uit voor de komende 30 jaar naar een duurzame warmtevoorziening.

Tientallen jaren heeft de aardgasvoorraad in Groningen Nederland voorzien van een goedkope manier om onze huizen te verwarmen, te douchen en te koken. Maar aardbevingen dwingen ons de gaswinning in Groningen af te bouwen. De Nederlandse regering wil ook niet

afhankelijk worden van Russisch gas. Daarnaast verandert ons klimaat. De negatieve gevolgen hiervan worden steeds zichtbaarder. Het is daarom noodzakelijk ons verbruik van fossiele energie zoals aardgas te verminderen. In het najaar van 2021 is de prijs van aardgas sterk toegenomen. Een variatie van factoren heeft hieraan bijgedragen. Een resultaat is dat de energierekening voor veel huishoudens (veel) hoger zal worden. Hierdoor ligt energiearmoede op de loer voor een aanzienlijk aantal huishoudens. Een keerzijde van de hoge aardgasprijs is dat alternatieven aantrekkelijker worden. Blijven verwarmen met aardgas is immers (veel) duurder geworden. Bovenaan staat het beter isoleren van gebouwen, dat laat zich direct vertalen in een lager gasverbruik.

In 2015 hebben bijna 200 landen in Parijs een klimaatakkoord gesloten. Afgesproken is dat de opwarming van de aarde beperkt moet worden. Vervolgens ondertekenden in Nederland, in 2019, meer dan 100 partijen ons landelijke Klimaatakkoord. Er zijn ingrijpende veranderingen in allerlei sectoren nodig. Denk bijvoorbeeld aan de industrie, landbouw, mobiliteit, de productie van elektriciteit en het verwarmen van onze gebouwen.

Om de klimaatdoelen te behalen moeten we uiterlijk in 2050 afscheid nemen van fossiele brandstoffen. Dat is dus ook van het gebruik van aardgas voor koken, verwarming en warm water. In het klimaatakkoord is bepaald dat elke gemeente uiterlijk in 2021 een plan moet hebben voor de overstap van aardgas op duurzame warmtebronnen; De Transitievisie Warmte.

Naast de klimaatopgave wil Valkenswaard een gemeente voor jongeren en jonge gezinnen zijn. Een gemeente die kiest voor jongeren en jonge gezinnen heeft ook de verantwoordelijkheid om onze aarde beter achter te laten dan we deze hebben aangetroffen. We hebben dus de verantwoordelijkheid om onze gebouwde omgeving te verduurzamen. Op deze manier houden we Valkenswaard schoon en leefbaar, ook voor toekomstige generaties.

De Transitievisie Warmte heeft tot doel om de route naar een aardgasvrij Valkenswaard in 2050 uit te stippelen. We streven ernaar om de warmtetransitie zoveel mogelijk samen met inwoners, maatschappelijke partners en bedrijven uit te voeren. Ook kijken we in deze transitievisie of er nu al interessante 'verkenningbuurten' in Valkenswaard zijn. Dit zijn buurten waar de gemeente kansen ziet om vóór 2030 te starten met een verdere verkenning van de mogelijkheden. In verkenningbuurten onderzoeken we eerst de haalbaarheid (technisch en financieel). Daarna wordt pas bepaald wanneer verkenningbuurten van het aardgas af gaan. Voor deze verkenningbuurten worden de komende jaren 'buurtuitvoeringsplannen' gemaakt. Hierin worden de plannen concreter, en zal per buurt of zelfs per huishouden worden gekeken wat er mogelijk is. De buurtuitvoeringsplannen maken we samen met bewoners en andere betrokkenen. De Transitievisie Warmte is dan ook geen dichtgetimmerd plan. Het geeft kaders waarbinnen de komende jaren projecten kunnen worden opgestart. Het uiteindelijke resultaat is een Transitievisie Warmte die begrepen en gedragen wordt en die goed onderbouwt welke warmteopties interessant zijn.

Eerdere besluitvorming:

- **Klimaatakkoord – 1128600 / 1128670**

Tijdens de Buitengewone ALV 2019 van de VNG hebben gemeenten (waaronder de gemeente Valkenswaard) in meerderheid ingestemd met het Klimaatakkoord. De VNG heeft namens de Nederlandse gemeenten het Klimaatakkoord ondertekend. Hierin staat opgenomen dat gemeenten per 31 december 2021 over een Transitievisie Warmte beschikken.

- **Duurzaamheidsvisie – 832245/1088757**

In 2019 heeft de gemeenteraad van Valkenswaard de duurzaamheidsvisie vastgesteld. In deze visie zijn op verschillende duurzaamheidsthema's doelstellingen bepaald. Binnen het thema 'een energieke en gezonde gemeente' is het toewerken naar een energieneutrale gebouwde omgeving in 2050 een van de doelstellingen. Het opstellen van de Transitievisie Warmte draagt bij aan het behalen van deze doelstelling.

- **Projectplan Transitievisie Warmte - 2021-166883**

Op 15 december 2020 heeft het college ingestemd met het projectplan Transitievisie Warmte. Door uitvoering van dit plan is de Transitievisie warmte die nu voor ligt opgesteld. In december 2020 is de Gemeenteraad hierover geïnformeerd middels een RIB

- **RES 1.0 – 2021-167677**

In de Regionale Structuur Warmte, onderdeel van de RES, worden op hoofdlijnen afspraken gemaakt over hoe we omgaan met beschikbare alternatieve warmtebronnen, ruimte en infrastructuur, waarmee we onze warmtevraag duurzaam in kunnen vullen. De Regionale Structuur Warmte geeft inzicht in de regionale warmtebronnen, welke benut kunnen worden bij het opstellen van de Transitievisie Warmte. De RES 1.0 is in november 2021 door de Gemeenteraad behandeld. Tijdens het opstellen van dit voorstel is nog niet duidelijk wat de Gemeenteraad heeft besloten.

D. Wat willen we bereiken?

De Transitievisie Warmte heeft tot doel om de route naar een aardgasvrij Valkenswaard in 2050 uit te stippelen. In de Transitievisie warmte beantwoorden we drie vragen:

- Welk alternatief voor aardgas is geschikt voor onze buurten ?
- Wanneer gaan onze buurten van het aardgas af?
- Welke stappen gaan we de komende jaren zetten?

We streven ernaar om de warmtetransitie zoveel mogelijk samen met inwoners, maatschappelijke partners en bedrijven uit te voeren. De Transitievisie Warmte is dan ook geen dichtgetimmerd plan. Het geeft kaders waarbinnen de komende jaren projecten kunnen worden opgestart. Het uiteindelijke resultaat is een Transitievisie Warmte die begrepen en gedragen wordt en die goed onderbouwt welke warmteopties interessant zijn.

E. Wat gaan we er voor doen?

Om tot een visie te komen zijn de volgende onderdelen, veelal via openbare bronnen, onderzocht:

- De huidige staat van de woningen en gebouwen

- Huidige en toekomstige warmtevraag
- Potentiële warmtebronnen
- Samenstelling van de buurten en wijken in Valkenswaard

Na deze inventarisatie is gebleken dat er drie opties zijn om onze huizen te duurzaam te verwarmen. Namelijk individueel via warmtepompen, collectief via een warmtenet en individueel via duurzaam gas.

Om stap voor stap Valkenswaard aardgasvrij te maken is het nodig om (proces)kennis en ervaring op te doen met alle drie de eerder genoemde warmteopties. Hiervoor willen we starten met een verkennend onderzoek in drie buurten. Daarmee bekijken we de haalbaarheid en financiële gevolgen van verschillende opties. In de Transitievisie Warmte is aan betrokken partijen gevraagd hoe we eventuele verkenningbuurten kunnen kiezen. De volgende principes kregen hierbij de voorkeur

- Laaghangend fruit: Buurten nabij een warmtebron zijn mogelijk makkelijker aardgasvrij te maken. Door deze gebieden eerst op te pakken kunnen we meer aandacht besteden aan het proces en de lokale inwoners.
- Eenvoud aanpak: Voor buurten met veel dezelfde woningen is het makkelijker een aanpak op te stellen. Is er aanwezigheid van maatschappelijk vastgoed? Dan kan dit een extra reden zijn om eerder met een buurt of bedrijventerrein aan de slag te gaan.
- Slim combineren: Als we werkzaamheden kunnen combineren moeten we dat vooral doen. We kijken naar de planning van woningbouwcorporaties en werkzaamheden aan de openbare ruimte. Dit noemen we koppelkansen. Een verbetering van de sociale verbinding of veiligheid in een buurt wordt ook als een koppelkans gezien

De verkenningbuurten zijn geselecteerd op basis van bovenstaande principes, de beschikbare warmtebronnen en de samenstelling van buurten.

De geselecteerde buurten inclusief alternatieve verwarmingsoptie zijn:

- Een warmtenet in Brouwershof en Schepelweijen;
 - omdat er voldoende warmtevraagdichtheid en warmtevraag is,
 - omdat er potentiële warmtebronnen in de buurt zijn,
 - omdat de bebouwing relatief homogeen is,
 - omdat Woningcorporatie Woningbelang een aanzienlijk bezit heeft,
 - omdat verwarming op middentemperatuur mogelijk lijkt, waardoor er minder gebouwaanpassingen nodig zijn.
- Een individuele oplossing bij de Stakenborgakker;
 - omdat er sprake is van relatief homogene bebouwing met een recent bouwjaar,
 - omdat op korte termijn wellicht een natuurlijk vervangingsmoment van de huidige cv-ketel komt,
 - omdat het goed geïsoleerde woningen zijn en er daarom beperkte ingrepen aan de woningen nodig zijn voor een overstap naar individuele warmtepompen,
 - omdat zowel een warmtenet als een groen gas oplossing niet logisch haalbaar lijkt.
- Op termijn groen gas voor het oude lint in Dommelen;
 - omdat het een duidelijk afgebakend stuk lintbebouwing is,

- o omdat het oudere panden betreft,
- o omdat het op korte termijn interessant is om te verkennen of en onder welke voorwaarden hybride warmtepompen als tussenstap kunnen worden ingezet.

Na dit verkennend onderzoek willen we duidelijk hebben op welke wijze deze drie buurten van het aardgas af kunnen gaan. Pas daarna vindt een eventuele overstap naar een duurzame warmtebron plaats. Een bijkomend voordeel is dat we hierna meer kennis en ervaring hebben met het opstellen van buurtuitvoeringsplannen voor de overige buurten in Valkenswaard.

Argumenten

1. Klimaatakkoord verplicht Valkenswaard om in 2021 een Transitievisie Warmte vast te stellen

In het Klimaatakkoord staat dat alle gemeente in 2021 een Transitievisie Warmte vaststellen. De VNG heeft namens alle gemeenten het Klimaatakkoord ondertekend. Dat betekent dat gemeente Valkenswaard de verplichting heeft om in 2021 een Transitievisie Warmte vast te stellen. In het klimaatakkoord is ook de ambitie opgenomen om in 2030 minstens 1,5 miljoen huishoudens aardgasvrij te maken. Dat is ongeveer 20% van alle woningen in Nederland. Als Valkenswaard streven we er daarom naar om vóór 2030 voor ongeveer 20% van alle woningen te starten met een verdere verkenning van de mogelijkheden. Gecombineerd liggen er in onze verkenning buurten 2.821 woningen. Dat is ongeveer 19% van alle woningen in Valkenswaard. Met de selectie van deze verkenning buurten zit Valkenswaard wat betreft de omvang op dezelfde lijn als de ambitie zoals gesteld in het Klimaatakkoord. Met de aanpak in de verkenning buurten wordt beoogd om na 10 tot 15 jaar na de start van de verkenning de buurten aardgasvrij te hebben gemaakt.

2. Gefaseerde aanpak zorgt voor haalbare, gecontroleerde en transparante warmtetransitie

De stip op de horizon is een aardgasvrij Valkenswaard in 2050. Dit betekent dat in de periode 2020-2050 circa 14.000 huizen van het aardgas af moeten in Valkenswaard. Met het opstellen van de Transitievisie Warmte wordt beoogd de warmtetransitie binnen onze gemeente gecontroleerd, transparant en gepland te laten verlopen. Het is een opgave die velen aangaat: woningcorporaties, huurders, woningeigenaren, instellingen, bedrijven en de netbeheerder om er een paar te noemen. Gezamenlijk Valkenswaard gefaseerd van het aardgas af halen en buurt voor buurt onderzoeken hoe men van het aardgas af kan, creëert een helder en eerlijk verhaal over waarom, wanneer en hoe de buurten in Valkenswaard van het aardgas afgaan. Dit zorgt ervoor dat gebouweigenaren weten waar ze aan toe zijn en geeft hen voldoende tijd om zich hierop voor te bereiden. Zodoende biedt de Transitievisie Warmte het kader waarbinnen investeringsbeslissingen genomen kunnen worden. Bewoners van wijken die aardgasvrij gemaakt worden moeten namelijk anders gaan verwarmen. De Transitievisie Warmte maakt bijvoorbeeld inzichtelijk of bewoners nog een nieuwe cv-ketel moeten kopen of dat het beter is om voor een andere oplossing te kiezen.

3. Grootschalig onderhoud kan gecombineerd worden met het aardgasvrij maken van wijken

Met het vaststellen van de Transitievisie Warmte is bekend in welke wijk wat, wanneer plaats gaat vinden. Hierdoor kunnen plannings op elkaar afgestemd worden, zoals vervanging van riolering, onderhoud wegen en aanleggen van klimaat adaptieve maatregelen zoals bijvoorbeeld wadi's en meer groen te combineren. Deze integrale aanpak vermindert de overlast voor inwoners en bedrijven.

4. Starten met verkennend onderzoek noodzakelijk

Alle gebouwen in Valkenswaard aardgasvrij maken voor 2050 is een grote en ingrijpende opgave. Dit zal niet van de een op de andere dag gaan. Ook zal niet iedere buurt op dezelfde wijze van het aardgas af gaan. In de eerder genoemde buurten voorzien we een start van de verkenning tussen 2022-2025. Na het afronden van een verkenning is de buurt nog niet aardgasvrij! Het uitvoeren van de concreet gemaakte plannen neemt meer tijd in beslag. We houden rekening met een totale periode van 5 tot 15 jaar om als buurt aardgasvrij te worden. Omdat het de nodige tijd vergt om van het aardgas af te gaan, is het noodzakelijk om alvast te starten, zodat we de doelstelling van een aardgasvrij Valkenswaard in 2050 kunnen halen. Naast dat we nu moeten beginnen om de doelstelling van een aardgasvrij Valkenswaard in 2050 te behalen, is het ook noodzakelijk om kennis en ervaring op te doen met het aardgasvrij maken van buurten. Iedere buurt heeft zijn eigen dynamiek, oplossingen, wensen en behoeften. Door nu te starten met verkennend onderzoek in 3 buurten kan ervaring opgedaan worden rondom het proces om samen met een buurt toe te werken naar aardgasvrije woningen.

F. Betrokken partijen

De Transitievisie Warmte is opgesteld door De WarmteTransitieMakers. Bij het opstellen van de Transitievisie Warmte is gebruik gemaakt van een werkgroep met belangrijke stakeholders. In deze werkgroep zitten: Woningcorporaties Woningbelang en Woonbedrijf, de huurdersbelangenvereniging, Enexis Netbeheer, Waterschap de Dommel, drinkwaterbedrijf Brabant Water.

Daarnaast zijn er diverse inspraakmomenten geweest voor inwoners en ondernemers.

- 12 juli 2021: bewonersavond waarin besproken is welke alternatieven voor aardgas in Valkenswaard mogelijk zijn. Ook stonden we stil bij wat het betekent voor inwoners om van het aardgas af te gaan.
- 21 juli 2021: denktanksessie met inwoners waarin het doel van de Transitievisie Warmte is toegelicht, de alternatieve verwarmingsbronnen zijn besproken. Ook is stilgestaan bij de impact die aardgasvrij wonen heeft op huishoudens. Vervolgens is er ruimte geboden voor het voeren van discussie en het geven van suggesties en aanvullingen.

- Enquête onder bewoners gehouden om te achterhalen hoe inwoners van Valkenswaard naar de warmtetransitie kijken
- 15 september 2021: bewonersavond waarin besproken is via welk tijdspad Valkenswaard aardgasvrij wordt.
- 29 september 2021: ondernemersbijeenkomst die helaas niet is doorgegaan vanwege te weinig aanmeldingen.

Ook zijn er themabijeenkomsten met u als Gemeenteraad gehouden:

- 4 februari 2021: informeren wat de Transitievisie Warmte inhoudt en welke aanpak en planning voorzien wordt om een Transitievisie Warmte op te stellen.
- 8 april 2021: de voorlopige inzichten en het proces hoe we tot die inzichten zijn gekomen zijn gedeeld. Ook heeft u input kunnen leveren over de uitgangspunten die gehanteerd moeten worden bij alternatieve verwarmingsopties en het aanwijzen van verkenningbuurten.
- 9 september 2021: Tijdens deze bijeenkomst is het tijdspad voor een aardgasvrij Valkenswaard toegelicht en vooruitgeblikt op het bestuurlijke besluitvormingsproces.

G. Beheer en onderhoud

Het vaststellen van de Transitievisie Warmte heeft geen invloed op arealen. Bij het uitvoeren van toekomstige buurtuitvoeringsplannen om buurten aardgasvrij te maken kan dit wel een rol spelen. Dit speelt vooral bij buurten waar een warmtenet wordt voorzien, of het huidige netwerk verzaamd moet worden. Buurtuitvoeringsplannen worden te zijner tijd ter besluitvorming aan de Gemeenteraad voor gelegd.

H. Financiën

Korte termijn

Voor de uitvoering van de Transitievisie Warmte zijn nog geen middelen vanuit het Rijk voorzien. In 2022 stellen we een plan van aanpak op voor het verkennend onderzoek. De ambtelijke inzet hiervoor vindt plaats vanuit de huidige formatie ook de benodigde financiële middelen zullen uit het huidige budget bekostigd worden.

Lange termijn

Om inzicht te kunnen geven in de benodigde middelen voor de lange termijn moeten we afwachten wat er in het landelijke regeerakkoord wordt opgenomen. De verwachting is dat er middelen vanuit het Rijk komen.

De decentrale overheden hebben, via de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG), in 2019 ingestemd met het Klimaatakkoord. Daarbij plaatste de VNG wel de opmerking dat de reikwijdte en het tempo van de uitvoering van het Klimaatakkoord door gemeenten afhankelijk is van drie voorwaarden;

1. De energietransitie is haalbaar en betaalbaar voor de samenleving;
2. Gemeenten krijgen de juiste bevoegdheden om hun regierol te kunnen uitvoeren;
3. Gemeenten krijgen een vergoeding voor de toename in uitvoeringslasten.

Gezien bovenstaande voorwaarden is de verwachting dat gemeenten een vergoeding krijgen voor de extra uitvoeringslasten die voortkomen uit het Klimaatakkoord. Naar verwachting

zullen de uitvoeringslasten aardgasvrij ook onderdeel zijn van de vergoeding. Voor 2022 is er momenteel nog geen zicht op middelen vanuit de Rijksoverheid.

Indien de Transitievisie warmte gefaseerd wordt uitgevoerd, is de verwachting dat we voor de uitvoering tot aan 2050 middelen nodig hebben voor:

- **Opstellen 8 wijkuitvoeringsplannen** – Binnen de gemeente worden er op dit moment 8 wijken geïdentificeerd, het kan zijn dat wijken worden geclusterd, bijvoorbeeld in het geval van een collectieve warmtebron die wijk overstijgend is.
- **Uitvoering** - Voor het uitvoeren van de wijkuitvoeringsplannen moet een gemeentelijke uitvoeringsorganisatie opgezet worden met verschillende vakdisciplines.
- **Proceskosten** - Om de communicatie, wijkcoördinatie en andere processtappen uit te kunnen voeren.

Indien de verwachte middelen na totstandkoming van het regeerakkoord vanuit het Rijk uitblijven of ontoereikend zijn, worden aanvullende middelen gevraagd via de reguliere planning en control cyclus.

I. Vervolgstappen

Na het vaststellen van de Transitievisie Warmte moet deze gepubliceerd worden in het gemeenteblad. Om uitvoering te geven aan de Transitievisie Warmte verzoeken we de Gemeenteraad om het college opdracht te geven om in 2022 een plan van aanpak op te stellen waarin staat hoe we verkennend onderzoek uitvoeren in de daarvoor aangewezen buurten (Brouwershof en Schepelweijen, Stakenborgakker en het oude lint in Dommelen). Het verkennend onderzoek zelf kan dan plaatsvinden vanaf 2023 tot 2030.

J. Communicatie

Na vaststelling van de Transitievisie Warmte wordt deze gepubliceerd in het gemeenteblad.

Om inwoners en bedrijven in beweging te krijgen is goede informatievoorziening en duidelijke communicatie richting inwoners en bedrijven noodzakelijk. Hiervoor worden in elk geval de gemeentelijke communicatiekanalen gebruikt. Daarnaast ontwikkelen we momenteel een overall communicatiestrategie rondom duurzaamheid. Daarin krijgt de Transitievisie Warmte ook een plek.

Een heldere en toegankelijke communicatie met bewoners en bedrijven vinden we erg belangrijk. Een goede communicatie is een centraal onderdeel om draagvlak en brede participatie te creëren. Als gemeente volgen we de principes van de participatietrap. Tijdens het opstellen van deze Transitievisie Warmte is vooral ingezet op de onderste traptreden: 'informer' en 'raadplegen'. Een volgende stap om in buurten de overstap naar aardgasvrij te maken start met een verkenning. Dit is de eerste stap van een buurtuitvoeringsplan. De nadruk daarin zal dan veel sterker komen te liggen bij hogere treden van de participatieladder: 'adviseren', 'coproduceren' en mogelijk zelfs 'meebeslissen'. Zorgvuldige communicatie wordt hierop voorbereid.

K. Bijlage(n)

Geen.

L. Ter inzage liggende stukken

1. Transitievisie Warmte.

Burgemeester en wethouders van Valkenswaard

De raad van de gemeente Valkenswaard;

Gezien het voorstel van het college van burgemeester en wethouders d.d. 2 november 2021, nummer 2021-174418;

Gelet op de behandeling in de vergadering van de raadscommissie d.d. 2 december 2021;

BESLUIT

- 1. De Transitievisie Warmte vast te stellen.**
- 2. Herijking van de Transitievisie Warmte iedere 5 jaar uit te voeren.**

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van de gemeenteraad d.d. 16 december 2021.

Kenmerk: 2021-174418

de griffier,

de voorzitter,

drs. C. Miedema

drs. A.B.A.M. Ederveen.